Ulkoministeriön asiantuntijakuuleminen hallintovaliokunnassa 19.10.2026

HE 161/2026 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Sara Fahmy, oikeudellinen erityisasiantuntija

Ulkoministeriö, Maahantuloasioiden yksikkö

Ulkoministeriö kannattaa esitystä

- Tavoitteena on suojata kansainvälisiä opiskelijoita ja heidän perheenjäseniään haavoittuvaan asemaan joutumiselta, esimerkiksi toimeentuloon liittyvien haasteiden vuoksi.
- Ulkoministeriö kannattaa ehdotusta, jonka mukaan opiskelijan ensimmäinen oleskelulupahakemus käsitellään ensin erillään perheenjäsenten hakemuksista. Erillinen käsittelyjärjestys tasaisi ruuhkia ja helpottaisi Suomen edustustojen työtä.
- Asumisaikavaatimuksen ja ulkomaalaislain yleisten hylkäämisperusteiden soveltamisen laajentamisen tavoitteena on yhdenmukaistaa ja selkiyttää käytäntöjä, mukaan lukien toimeentuloedellytyksen valvontaa ja arviointia perheenyhdistämistilanteissa.
- Alaikäisten opiskelijoiden riski joutua haavoittuvaan asemaan tulisi kuitenkin tunnistaa ensisijaisesti jo oppilaitoksissa.

Asumisaikavaatimus selkiyttää toimeentulovaatimusta

- Suomen edustustoissa tehdään havaintoja hakijoista hakuprosessin aikana, ja havainnot vaikuttavat hakemusten ohjautuvuuteen tarkempaan tutkintaan Maahanmuuttovirastossa.
- Edustustojen havaitsemat ongelmat liittyvät usein siihen, että opiskelijan viranomaisille esittämät varat eivät vastaa hänen todellista taloudellista tilannettaan.
- Kun todellisia säästöjä ei ole, opiskelijoiden riskinä on ajautua taloudellisiin vaikeuksiin. Tämä lisää riskiä päätyä epävirallisille ja mahdollisesti hyväksikäyttöä sisältäville pimeille työmarkkinoille opintojen rahoittamiseksi.
- **Vuoden odotusaika perheille**: Asumisaikavaatimuksella varmistetaan realistinen kuva Suomen elinkustannuksista ennen perheen tuomista Suomeen

Esityksen rajaukset ja hylätyt keinot

- Vaikka lakimuutoksella pyritään vähentämään toimeentulovaikeuksiin liittyviä riskejä, se ei poista kaikkia toimeentuloon tai muihin rakenteellisiin tekijöihin liittyviä ongelmia.
- Valmistelun ja haavoittuvuusselvityksen aikana ulkoministeriö nosti esiin kaksi vaihtoehtoista lisäkeinoa väärinkäytösten ehkäisemiseksi, mutta ne eivät edenneet lopulliseen lakiesitykseen:

    1. **Erillinen asiakirjojen verifiointipalvelu:** Palvelu, jolla viranomaiset olisivat voineet tarkemmin varmistaa esitettyjen dokumenttien ja pankkitodistusten aitouden.

    2. **Sulkutilien hyödyntäminen:** Järjestelmä, jossa opiskelijan elämiseen tarkoitetut varat jäädytettäisiin suljetulle tilille, josta niitä vapautettaisiin kuukausittain opiskelijan käyttöön. Tämä olisi estänyt varojen kierrättämisen, mutta mallia ei otettu mukaan lopulliseen esitykseen.

Asumisaikavaatimuksen poikkeusperusteista säätäminen

- Ulkoministeriö tukee sitä, että säädettäisiin asumisaikavaatimuksen poikkeuksista lapsen edun huomioimiseksi. Poikkeusperusteiden tarkoitus on juuri mahdollistaa yksilöllinen harkinta, ja oikeuden käyttäminen ei sinänsä ole järjestelmän väärinkäyttöä.
- Ulkoministeriö pitää kuitenkin mahdollisena, että poikkeamisperusteista säätäminen johtaisi tilanteeseen, jossa asumisajasta poikkeamisen perusteisiin vedottaisiin hakemuksissa säännönmukaisesti, mikä ruuhkauttaisi edelleen edustustojen työtä.
- Mahdollisiin massaluonteisiin tai säännönmukaisiin poikkeusvetoomuksiin on tarkoitus reagoida ja ohjata hakijoita edustustojen omalla viestinnällä.

Kiitos!